

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 9 października 2019 r. Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi w sprawie o sygn. akt I C 1907/18 z powództwa (...) Banku Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. przeciwko S. K., o zapłatę:

1. zasądził od S. K. na rzecz (...) Bank Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwotę 71.865,38 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 5 czerwca 2018 r. do dnia zapłaty,
2. nie obciążył pozwanego obowiązkiem zwrotu kosztów procesu,
3. przyznał i nakazał wypłacić ze Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi na rzecz radcy prawnego M. P. (1) prowadzącej Kancelarię w Ł. kwotę 4.428 zł brutto tytułem nieuiszczonych kosztów pomocy prawnej udzielonej pozwanemu z urzędu.

Apelację od wydanego w sprawie wyroku wniósł pozwany, zaskarżając orzeczenie w całości. Skarżący zarzucił rozstrzygnięciu naruszenie:

1. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez błędną ocenę dowodu, tj. pisma powoda z dnia 19 marca 2018 r. jako skutecznego wypowiedzenia umowy kredytu konsolidacyjnego, podczas gdy z treści dokumentu nie wynika jednoznacznie oświadczenie woli powoda o wypowiedzeniu umowy kredytowej,
2. art. 89 k.c. poprzez przyjęcie, że powód złożył pozwanemu skuteczne oświadczenie o wypowiedzeniu umowy kredytu konsolidacyjnego, podczas gdy dokonane one było w sposób niejednoznaczny, a zatem niedopuszczalny, tj. z zastrzeżeniem warunku zawieszającego,
3. art. 320 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i nierozłożenie zasądzonego świadczenia na raty w sytuacji oczywistego występowania w niniejszej sprawie szczególnie uzasadnionego przypadku.

W konkluzji skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości, ewentualnie zaś w przypadku zasądzenia należności wniósł o uwzględnienie wniosku pozwanego o rozłożenie zasądzonego świadczenia na raty po 500 zł płatne do 15. dnia każdego miesiąca, począwszy od miesiąca następnego po miesiącu, w którym nastąpi uprawomocnienie wyroku wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w płatności którejkolwiek z rat. Ponadto pełnomocnik pozwanego wniósł o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej w postępowaniu apelacyjnym, wskazując, iż koszty te nie zostały poniesione w całości, ani w części przez stronę reprezentowaną.

Powód, w odpowiedzi na wniesioną przez pozwanego apelację, wniósł o jej oddalenie w całości oraz zasądzenie na swoją rzecz kosztów postępowania apelacyjnego wg norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego nie jest zasadna.

Wstępnie należy odnotować, że ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Rejonowy w zakresie okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia w przedmiocie procesu (art. 227 k.p.c.) nie są obarczone błędem i znajdują oparcie w materiale dowodowym zgromadzonym w toku postępowania. Sąd Okręgowy przyjmuje zatem wskazane ustalenia za własne, dzieląc ich ocenę jurydyczną.

Zarzut naruszenia o art. 233 § 1 k.p.c. należy uznać za chybiony w sytuacji, gdy ocena dowodów pozostaje w zgodzie z dyrektywami wskazanymi w przywołanej normie prawnej. Formułując zarzut procesowy, w istocie skarżący nie tyle kwestionuje przeprowadzoną przez Sąd I instancji ocenę zgromadzonych dowodów i poczynione w jej następstwie ustalenia faktyczne, lecz nie akceptuje przyjętej interpretacji ujawnionych faktów w świetle norm prawa materialnego.

Ostrze apelacji jest przede wszystkim zwrócone przeciwko zapatrywaniu Sądu Rejonowego o uzasadnionej odpowiedzialności pozwanego jako kredytobiorcy w sytuacji wadliwego, bo warunkowego, zdaniem skarżącego, wypowiedzenia umowy kredytu konsolidacyjnego.

W świetle argumentacji apelującego, odnotować należy, że wobec braku spłaty zobowiązania, tj. niedotrzymania warunków umowy, powód pismem z dnia 16 marca 2018 r. zatytułowanym warunkowe wypowiedzenie umowy o pożyczkę/kredyt konsolidacyjny nr (...) dokonał wypowiedzenia umowy pożyczki pod warunkiem braku złożenia przez pozwanego wniosku o restrukturyzację zadłużenia w terminie 14 dni roboczych od dnia otrzymania pisma. W piśmie wyraźnie wskazano, że w przypadku nieskorzystania przez pozwanego z przysługujących uprawnień wskazanych w art. 75c ustawy prawo bankowe, związanych ze złożeniem wniosku o restrukturyzację – otrzymane pismo stanowi wypowiedzenie zawartej umowy z zachowaniem 30. dniowego terminu rozpoczynającego się od dnia, w którym upłynął termin 14 dni, licząc od daty doręczenia pisma.

Tak sformułowane wypowiedzenie, w świetle reguł logicznego myślenia, nie sposób ocenić jako niejednoznaczne. Dodać trzeba, że zgodnie z regulacją ustawową prawa bankowego, pozwany we wcześniejszym terminie, otrzymał od powoda wezwanie do zapłaty zaległych rat kredytu – w lutym oraz w styczniu 2018 r., w którym został informowany, iż brak uregulowania zadłużenia skutkować będzie wypowiedzeniem umowy kredytu wraz żądaniem natychmiastowej spłaty całości zadłużenia. Jednakże doręczone skarżącemu wezwania pozostawały bez braku jakiegokolwiek reakcji z jego strony, co ostatecznie spowodowało, że bank wypowiedział pozwanemu umowę, jednocześnie informując go o możliwości złożenia wniosku o restrukturyzację zadłużenia, co stanowi obowiązek banku określony w art. 75c prawa bankowego.

Zgodnie z art. 75c ust. 1 ustawy prawo bankowe, jeżeli kredytobiorca opóźnia się ze spłatą zobowiązania z tytułu udzielonego kredytu, bank wzywa go do dokonania spłaty, wyznaczając termin nie krótszy niż 14 dni roboczych, natomiast zgodnie z ust. 2 tego przepisu w wezwaniu, o którym mowa w ust. 1, bank informuje kredytobiorcę o możliwości złożenia, w terminie 14 dni roboczych od dnia otrzymania wezwania, wniosku o restrukturyzację zadłużenia. Łącznie zatem, począwszy od dnia następnego po otrzymaniu przez skarżącego pisma powoda „warunkowe wypowiedzenie umowy o kredyt konsolidacyjny”, pozwany miał najpierw 14 dni roboczych na złożenie wniosku o restrukturyzację, po czym po bezskutecznym upływie wskazanego terminu rozpoczął bieg 30. dniowy okres wypowiedzenia, w którym pozwany mógł dokonać spłaty całości przeterminowanego zadłużenia, a wówczas, jak został pouczone, wypowiedzenie stałoby się nieskuteczne, a umowa byłaby kontynuowana na dotychczasowych zasadach.

Zarzut naruszenia dyspozycji art. 89 k.c. należy zatem uznać za chybiony.

W postanowieniu Sądu Najwyższego, 7 sędziów, z dnia 22 marca 2013 r., III CZP 85/12 przyjęto, że dopuszczalne jest – co do zasady – dokonanie czynności prawnej zawierającej zastrzeżenie, że jej skutek zależy od skorzystania z uprawnienia lub woli wykonującego zobowiązanie, a zdarzenie zależne od zachowania strony może polegać na spełnieniu lub niespełnieniu świadczenia. Zastrzeżenie to podlega ocenie na podstawie art. 353 § 1 k.c., z uwzględnieniem normatywnej konstrukcji warunku określonej w art. 89 k.c. Sąd Najwyższy przesądził dopuszczalność zastrzeżenia co do zasady warunków pozaustawowo nazywanych potestatywnymi, stwierdzając jednocześnie, że zdarzeniem warunkującym powstanie albo ustanie skutków prawnych może być spełnienie lub niespełnienie świadczenia. Odwołano się do wyroków Sądu Najwyższego z dnia 26 września 2007 r., IV CSK 118/07 (OSP 2008, nr 12, poz. 125) oraz z dnia 17 marca 2011 r., IV CSK 358/10 (OSNC 2011, nr 12, poz. 136), w których wskazano, że spełnienie świadczenia może być warunkiem w rozumieniu art. 89 k.c., gdyż zapłata nie zawsze jest zdarzeniem całkowicie zależnym od woli dłużnika. Powyższe nie wyjaśnia jeszcze dostatecznie, czy możliwe jest

dokonywanie czynności prawnych jednostronnych, w tym prawnokształtujących pod warunkiem i jeżeli tak, to w jakich okolicznościach zastrzeżenie warunku nie pozostaje w sprzeczności z właściwością czynności prawnej, o czym stanowi art. 89 k.c. W uzasadnieniu cytowanego postanowienia Sądu Najwyższego z 22 marca 2013 r., III CZP 85/12, stwierdzono, że praktyka potwierdza dokonywanie czynności jednostronnych pod warunkiem, np. wypowiedzenia stosunku prawnego albo odstąpienia od umowy. Odwołano się także do wyroku Sądu Najwyższego z 29 kwietnia 2009 r., II CSK 614/08, jako wypowiedzi za dopuszczalnością zastrzeżenia warunku w jednostronnej czynności prawnej.

Sąd Najwyższy dopuścił możliwość niestanowczego wypowiedzenia umowy o kredyt bankowy w szczególnych okolicznościach, dotyczących stworzenia kredytobiorcy możliwości doprowadzenia do kontynuacji stosunku kredytowego na dotychczasowych warunkach (por. wyrok z dnia 24 września 2015 roku, V CSK 698/14). Sąd Najwyższy rozpoznawał sprawę, gdzie wypowiedzenie miało charakter warunkowy w tym znaczeniu, że jeżeli nastąpi pełna spłata wymaganego zadłużenia, wypowiedzenie stanie się nieskuteczne, a umowa będzie kontynuowana na dotychczasowych warunkach. Tak skonstruowane oświadczenie stworzyło dla kredytobiorców możliwość doprowadzenia do kontynuacji stosunku kredytowego na dotychczasowych warunkach przy założeniu, że będą oni spłacać istniejące zadłużenie w pełnym zakresie. Za dopuszczalnością warunkowego wypowiedzenia umowy o kredyt złożonego w sposób wyżej opisany wypowiedział się Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 września 2016 r. w sprawie II CSK 750/15 (legalis). Stwierdzono, że przyjmowana co do zasady możliwość złożenia oświadczenia o wypowiedzeniu umowy o kredyt pod warunkiem niezapłacenia zadłużenia wymaga rozważenia, czy powinna mieć zastosowanie w kontekście postanowień konkretnej umowy.

Co za tym idzie zasadnicze znaczenie dla rozstrzygnięcia omawianej kwestii ma ustalenie granic, w jakim zastrzeżenie warunku nie pozostaje w sprzeczności z naturą czynności prawnej, zgodnie z art. 89 k.c. W rozpoznawanej sprawie Bank złożył oświadczenie o wypowiedzeniu umowy kredytowej pod warunkiem rozwiązującym - czynność została dokonana i wywołuje wszystkie przewidziane prawem skutki, ale ustaną one w razie ziszczenia się warunku. Oznacza to, że umowa kredytu została wypowiedziana po upływie 14 dni roboczych od doręczenia pozwanemu oświadczenia o wypowiedzeniu, kiedy to powód dał mu czas na złożenie wniosku o restrukturyzację zadłużenia. A zatem sytuacja w zakresie trwania stosunku prawnego jest jednoznaczna od chwili zaistnienia możliwości zapoznania się przez pozwanego z treścią oświadczenia o wypowiedzeniu (art. 61 k.c.). Jedynie w jego interesie została zastrzeżona możliwość pozostawania w dalszym ciągu w stosunku prawnym. Pozwany mógł skorzystać z uprawnienia do kontynuowania umowy kredytowej, przy czym jego realizacja mogła nastąpić przez spełnienie świadczenia – spłatę przeterminowanego zadłużenia. Argumentem przemawiającym za niedopuszczalnością wypowiedzenia umowy kredytowej pod warunkiem rozwiązującym nie jest w takiej sytuacji pewność obrotu, ponieważ umowa zostaje wypowiedziana i zastrzeżono jednocześnie termin ziszczenia się zastrzeżonego warunku. Nie jest również zachwiana równowaga stron stosunku prawnego, ponieważ od zdarzenia prawnego określonego jako spełnienie świadczenia zależą skutki prawne (dopuszczalny warunek), choć spełnienie świadczenia nie jest warunkiem potestatywnym w ujęciu doktrynalnym, jednak najczęściej największy wpływ na spełnienie tego warunku ma kontrahent. Zastrzeżenie warunku rozwiązującego następuje zatem w interesie kredytobiorcy. Nie istnieją żadne argumenty przemawiające za niedopuszczalnością złożenia oświadczenia o wypowiedzeniu umowy kredytu pod warunkiem rozwiązującym z zastrzeżeniem terminu jego spełnienia. Z powyższych przyczyn oświadczenie o wypowiedzeniu umowy kredytowej złożone pozwanemu w rozpoznawanej sprawie przez powodowy bank jest ważne i jako doręczone wywołuje skutek prawny.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy uznał za prawidłowe ustalenie Sądu I instancji o prawidłowości i skuteczności wypowiedzenia umowy kredytu konsolidacyjnego i co za tym idzie wymagalność wierzytelności powoda w kwocie i z przyczyn przywołanych w pozwie.

Na końcu podkreślenia wymaga, że nie doszło do naruszenia przepisu art. 320 k.p.c., co skutkuje uznaniem tego zarzutu za chybiony.

Stosownie do treści uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 22 września 1970 r., III PZP 11/70 i jednolitego obecnie stanowiska piśmiennictwa, przepis art. 320 k.p.c. należy do grupy przepisów o

charakterze materialno-prawnym. Wydany na podstawie art. 320 k.p.c. wyrok rozkładający na raty świadczenie należne wierzycielowi modyfikuje treść łączącego strony stosunku cywilnoprawnego, w wyniku czego zmienia się sposób i termin spełnienia świadczenia. Obowiązek jednorazowego uiszczenia całego świadczenia zostaje zastąpiony obowiązkiem zapłaty poszczególnych rat w kolejno przypadających terminach. Wyrok sądu w części orzekającej o rozłożeniu zasądzonego świadczenia na raty ma więc charakter konstytutywny. Jak wskazał Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 15 grudnia 2006 r., wydanej w sprawie o sygn. akt III CZP 126/06, rozłożenie zasądzonego świadczenia na raty na podstawie art. 320 k.p.c. ma ten skutek – wskazany w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 22 września 1970 r., III PZP 11/70 (OSNCP 1971, nr 4, poz. 61), że wierzycielowi nie przysługują odsetki od ratałnych świadczeń za okres od daty wyroku do daty płatności poszczególnych rat (OSNC 2007/10/147, OSP 2010/4/44, Biul.SN 2006/12/9). W powołanych wyżej orzeczeniach Sąd Najwyższy wskazał, że ustanowiona w art. 320 k.p.c. norma ma charakter wyjątkowy, gdyż może być zastosowana jedynie w szczególnie uzasadnionych wypadkach.

Ponadto ochrona, jaką zapewnia pozwanemu dłużnikowi art. 320 k.p.c. nie może być stawiana ponad ochronę powoda w procesie cywilnym i wymaga uwzględnienia wszelkich okoliczności sprawy, w tym uzasadnionego interesu podmiotu inicjującego proces (wyrok SA w Katowicach z dnia 15 stycznia 2014 r., V ACa 620/13, Lex nr 1428047). Tak jak to zostało już wyżej wskazane, art. 320 k.p.c. jest instrumentem pozwalającym na wykonanie wyroku bez ponoszenia przez dłużnika dotkliwych reperkusji. Wywołuje on jednak dla wierzyciela negatywne konsekwencje w postaci rzeczywistego odroczenia bądź rozciągnięcia w czasie wykonania wyroku i pozbawia go określonych korzyści.

Reasumując decyzja zastosowania art. 320 k.p.c. in concreto nie może opierać się na nieuzasadnionych przewidywaniach i realizować oczekiwań li tylko strony pozwanej, ale winna odwoływać się do konkretnych okoliczności, wskazujących na wolę i możliwość dobrowolnego spełnienia świadczenia przez dłużnika, jednocześnie bez nadmiernego uszczerbku dla uprawnienia strony przeciwnej.

Odnosząc powyższe do badanych realiów, należy stwierdzić, że sytuacja finansowa pozwanego jest trudna. Wymagalne zadłużenie wynosi kwotę ponad 72.000 złotych. Skoro sytuacja finansowa pozwanego uniemożliwia płacenie zaległych zobowiązań, nie sposób przyjąć za wiarygodne jego stanowisko, wyrażające się w zapewnieniu o dobrowolnym uregulowaniu przedmiotowego zobowiązania w ratach po 500 złotych wobec powodowego banku.

Ponadto, przez okres ostatnich 3 lat, pozwany nie przekazał na rzecz powoda żadnych kwot z tytułu istniejących zaległości. Swym zachowaniem skarżący nie dostarczył więc argumentów na poparcie forsowanego wniosku o rozłożenie należności na raty. Ponadto zaakcentowania wymaga, że apelujący proponując raty po 500 złotych miesięcznie, jednocześnie wskazał na spełnianie świadczenia przez okres blisko 12 lat, co z oczywistych względów nie może zostać uznane za ekonomicznie uzasadnione i spełniające choćby w części interes powoda. Zapewnienie o zamiarze dobrowolnego regulowania zadłużenia wobec powoda jawi się z tego też względu jako nieracjonalne.

Mając na uwadze całokształt wskazanych okoliczności, trzeba zgodzić się z

Sądem Rejonowym, że wniosek pozwanego oparty na regulacji art. 320 k.p.c. nie

nadaje się do uwzględnienia.

W tym stanie rzeczy, Sąd Okręgowy, na podstawie art. 385 k.p.c., oddalił niezasadną apelację pozwanego.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej skarżącemu w postępowaniu apelacyjnym z urzędu Sąd Okręgowy orzekł na podstawie § 8 punkt 5 w zw. z § 4 ust. 3 w zw. z § 16 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu z dnia 3 października 2016 r. (tj. Dz.U. z 2019 r. poz. 68), przyznając na rzecz radcy prawnego M. P. (2) kwotę 2.214 zł, zawierającej podatek VAT.